

Wyrok z dnia 10 lutego 2012 r.

II UK 125/11

1. Przewidziany w art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 ze zm. - w brzmieniu pierwotnym) trzydziestodniowy okres, w którym pracownik miał zgłosić powrót do pracy u pracodawcy zatrudniającego go przed służbą wojskową, nie jest ani okresem służby wojskowej, ani okresem pracy i nie podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia.

2. Praca przy uboju zwierząt wymieniona w Dziale X pkt 8 załącznika A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) obejmuje również czynności przygotowawcze i późniejsze związane z rozbiorem mięsa.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 10 lutego 2012 r. sprawy z wniosku Franciszka J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o emeryturę, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 31 grudnia 2010 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 31 grudnia 2010 r. [...] Sąd Apelacyjny w Gdańsku, w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o emeryturę, oddalił apelację wnioskodawcy Franciszka J. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni z dnia 3 września

2009 r., którym oddalono odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 21 kwietnia 2009 r., odmawiającej prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach w oparciu o art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), wobec wykazania jedynie 12 lat 11 miesięcy i 21 dni pracy w szczególnych warunkach.

W stanie faktycznym sprawy, wnioskodawca (urodzony 20 stycznia 1949 r.) od dnia 1 lutego 1968 r. do dnia 22 kwietnia 1969 r. oraz od dnia 3 maja 1971 r. do dnia 31 grudnia 1982 r. był zatrudniony na stanowisku lodziarza, brakarza chłodniczego, mistrza produkcji składowej, starszego mistrza produkcji składowej oraz zastępcy kierownika dystrybucji mrożonek w Przedsiębiorstwie Przemysłu Chłodniczego L. SA. W okresie od dnia 23 kwietnia 1969 r. do dnia 7 kwietnia 1971 r. podczas pełnienia służby wojskowej wykonywał pracę na stanowisku mechanika lotniczego. Wnioskodawca w dniu 23 kwietnia 2009 r. złożył wniosek o emeryturę, który nie został uwzględniony przez organ rentowy decyzją z dnia 21 kwietnia 2009 r. Na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca udowodnił wymagany okres składkowy i nieskładkowy (29 lat i 1 miesiąc), w tym 12 lat 11 miesięcy i 21 dni okresów pracy w szczególnych warunkach, a w dniu złożenia wniosku spełniał przesłankę wieku (ukończył 60 lat). Wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 3 września 2009 r. oddalono odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji, wskazując w uzasadnieniu, że okres pełnienia przez niego służby wojskowej od dnia 23 kwietnia 1969 r. do dnia 7 kwietnia 1971 r., nie uwzględniony przez organ rentowy, nie podlega zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach, a nawet gdyby został on zaliczony, to i tak nie zostałyby spełnione warunki 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W apelacji od powyższego wyroku wnioskodawca wniósł o jego zmianę i zaliczenie do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu pełnienia służby wojskowej oraz okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach od dnia 27 stycznia do dnia 3 października 1983 r. w PSS „S.” w P.G. w charakterze rozbieracza mięs, przedstawiając świadectwo pracy potwierdzające to zatrudnienie.

Oddalając apelację, Sąd drugiej instancji uznał za bezsporne, że wnioskodawca w dniu 20 stycznia 2009 r. ukończył 60 rok życia, nie przystąpił do OFE, rozwiązał stosunek pracy (pozostaje na rencie z tytułu niezdolności do pracy) oraz wykazał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 12 lat 11 miesięcy

i 21 dni, a sporny pozostawał okres służby wojskowej, którą wnioskodawca pełnił od dnia 23 kwietnia 1969 r. do dnia 7 kwietnia 1971 r. Sąd Apelacyjny, powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 219/09 (niepublikowany), zaliczył wnioskodawcy do okresu pracy w warunkach szczególnych okres służby wojskowej wskazując, że zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 ze zm. - w brzmieniu pierwotnym), do okresu zatrudnienia wlicza się w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, okres odbywania służby wojskowej, jeżeli po jej odbyciu pracownik w ciągu trzydziestu dni podjął zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Wnioskodawca po odbyciu służby stawiał się do pracy w dniu 3 maja 1971 r., a zatem spełnił ten warunek, a tym samym okres, w wymiarze 1 roku, 11 miesięcy i 14 dni, został zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych, co po zsumowaniu z okresem uznanym przez pozwany organ rentowy, pozwala przyjąć, że wnioskodawca udowodnił łącznie 14 lat 11 miesięcy i 5 dni pracy w warunkach szczególnych. Natomiast analizując okres zatrudnienia wnioskodawcy w PSS S. od dnia 27 stycznia do dnia 2 października 1983 r., Sąd ustalił, że wnioskodawca w całym tym okresie przez około 3 do 4 godzin dokonywał uboju zwierząt, po czym pracował przez resztę dnia przy tzw. rozbiorce mięsa. Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie informacyjnych zeznań wnioskodawcy, który nadto wskazał, że żaden z pracowników nie przebywał w ubojni przez cały dzień pracy, gdyż ubój odbywał się tylko przez kilka godzin dziennie. Sąd Apelacyjny stwierdził, że zgodnie z uchwałą nr 38 zarządu „S.” Centralnego Związku Spółdzielni Spożywców z dnia 11 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach spółdzielczości spożywców, w wykazie A, dziale IX zostały wymienione prace wykonywane bezpośrednio przy uboju zwierząt, a wśród wymienionych stanowisk pracy nie znalazło się stanowisko rozbieracza, na którym w tym okresie, według angażu, był zatrudniony wnioskodawca. W ocenie Sądu, w świetle zgromadzonego materiału, należy uznać, że wnioskodawca wykonywał w istocie pracę w charakterze ubojowca, niemniej była ona tylko jedną z czynności przez niego wykonywanych, obok rozbierania mięsa, jego wyładowywania oraz wykonywania prac masarskich. Skoro czynności ubojowca były wykonywane jedynie przez 3 do 4 godzin dziennie, to tym samym nie można przyjąć, że wnioskodawca wykonywał je stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym sta-

nowisku, co jest niezbędną przesłanką zaliczenia takiego okresu zatrudnienia do okresów pracy w szczególnych warunkach. Tym samym wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, „przez błędną wykładnię oraz wynikające z niej niezastosowanie art. 10 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 3, poz. 6 ze zm.), a w konsekwencji niezaliczenie wnioskodawcy do okresu pracy w szczególnych warunkach (...) dopuszczonej przez ustawodawcę przerwy pomiędzy zakończeniem odbywania służby wojskowej, a faktycznym powrotem do pracy”, oraz art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), przez błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawca nie wykazał co najmniej piętnastoletniego okresu pracy w warunkach szczególnych „z uwagi na niezaliczenie pracy wnioskodawcy (...) w okresie od dnia 27 stycznia - do dnia 2 października 1983 r. jako wykonywanej na stanowisku, które nie zostało wymienione w uchwale nr 38 zarządu Spółem Centralnego Związku Spółdzielni Spożywców, a nadto rzekomy brak wykonywania (...) przedmiotowej pracy w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku”, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi

podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (tak jak w rozpoznawanej sprawie) lub gdy zarzut taki okaże się niezasadny.

Nie jest uzasadniony pierwszy z podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia z dnia 6 kwietnia 2006 r., III UK 5/06 (OSNP 2007 nr 7-8, poz. 108), okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia. Zgodnie z niekwestionowanymi ustaleniami faktycznymi wnioskodawca po odbytej do dnia 7 kwietnia 1971 r. służbie wojskowej, stawiał się do pracy w dniu 3 maja 1971 r., a zatem podjął zatrudnienie w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej, a tym samym okres tej służby, w wymiarze 1 roku 11 miesięcy i 14 dni, trafnie został zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych, na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Nie ma natomiast racji skarżący dowodząc w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, że do okresu pracy w szczególnych warunkach winien zostać wliczony także okres 30 dni przysługujący pracownikowi od zwolnienia ze służby wojskowej do dnia podjęcia pracy u poprzedniego pracodawcy. Zgodnie z art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, zakład pracy, który zatrudniał pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, obowiązany był zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszeregowania osobistego, jeżeli pracownik najpóźniej w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z tej służby zgłosił swój powrót do pracy. Niezachowanie tego terminu powodowało rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa, chyba że nastąpiło z przyczyn od pracownika niezależnych. Natomiast w myśl art. 108 ust. 1 tej ustawy, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Wykładnia gramatyczna powołanych przepisów nie nasuwa wątpliwości, że okres odbytej służby wojskowej przez pracownika zatrudnionego poprzednio w szczególnych warunkach pracy, który po zakończeniu tej służby zgłosił

swój powrót do tego zatrudnienia, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy. Trzydziestodniowy okres, w jakim pracownik ma zgłosić powrót do pracy, nie jest ani okresem służby wojskowej, ani okresem pracy i mając charakter gwarancyjny (jego zachowanie gwarantuje ponowne zatrudnienie) nie podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia.

Jest natomiast uzasadniony drugi z zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej, tj. zarzut naruszenia przez błędną wykładnię art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. w związku z § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., co doprowadziło do niezaliczenia do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy wnioskodawcy od dnia 27 stycznia do dnia 2 października 1983 r. jako wykonywanej, według Sądu, w niepełnym wymiarze czasu pracy. Powyższa ocena przeczy niekwestionowanym ustaleniom faktycznym, z których wynika, że wnioskodawca zatrudniony na stanowisku rozbieracza w masarni (świadcstwo pracy z dnia 29 września 2010 r.), w rzeczywistości pracował przy uboju zwierząt, a więc na stanowisku wymienionym w Dziale X pkt 8 załącznika A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Fakt, że praca przy uboju zwierząt była tylko jedną z czynności, wykonywanych przez wnioskodawcę, obok rozbierania mięsa, jego wyładowania oraz prac masarskich nie oznacza, że nie wykonywał on jej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W ocenie Sądu Najwyższego, praca przy uboju zwierząt nie ogranicza się do samego uboju jako takiego, ale zawiera w sobie również czynności przygotowawcze jak i późniejsze związane z rozbiorem mięsa. Niezależnie od tego należy zwrócić uwagę, że w świetle zeznań wnioskodawcy złożonych na rozprawach apelacyjnych w dniu 24 września 2010 r. i w dniu 22 grudnia 2010 r., pozostałe czynności po uboju były każdorazowo wykonywane w chłodniach, a praca taka (prace w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0°C) mieści się w Dziale X pkt 7 załącznika A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Okoliczności te zostały pominięte w toku postępowania apelacyjnego, co uzasadnia podniesiony w skardze zarzut naruszenia prawa materialnego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁵ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach orzeczono po myśli art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

=====